

Nr 933

Av fru Segerstedt Wiberg och herr Tistad, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, med förslag till lag om ändring i föräldrabalken, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1070 i Andra kammaren)

Ungdomens allt tidigare utveckling i biologiskt och socialt avseende har gjort det naturligt att sänka diverse i lagstiftningen angivna åldersgränser. Således har t. ex. rösträttsåldern sänkts från året efter fyllda 20 till året efter fyllda 19 år och den manliga giftermålsåldern till 18 år. I samband härmed har man funnit det lämpligt att sänka myndighetsåldern till 20 år, vilket skulle innebära att rösträttsåldern och myndighetsåldern kommer att i stort sett sammanfalla. Från folkpartihåll har vi hävdat dels att det är befogat att ytterligare sänka rösträttsåldern, dels att vi inte kan se att det är nödvändigt att dessa två åldersgränser sammanfaller.

Den svenska lagstiftningen innehåller ett flertal åldersgränser. Vid 15 år inträder exempelvis straffbarhet; vid 16 år en viss ekonomisk självständighet vad gäller medel som underårig förtjänat genom förvärvsarbete; vid 18 år inträder rätt att ingå äktenskap, att avlägga prov för vinnande av körkort, större frihet vad gäller att ingå arbetsavtal, skyldighet att fullgöra värnplikt; vid 19 år upphör den generella rätten att erhålla livränta enligt yrkesskadeförsäkringen och rätten till barnpension enligt lagen om allmän försäkring; vid 21 års ålder inträder rösträtt, myndighet, bortfaller rätten till livränta och barnpension helt.

Med de förslag som departementschefen lagt kommer således ytterligare en gräns att införas som rör ungdomens behörighet i olika avseenden.

Man har dock att uppmärksamma att det ofta ligger helt olika motiv bakom gränserna. Således finns det gränser som föranledes av kriminalpolitiska överväganden, andra som har sin grund i att man vill skydda den underårige mot att genom oöverlagda rättshandlingar tillfoga sig ekonomisk skada, ytterligare andra motiveras av nykterhetshänsyn, av hänsyn till trafiksäkerheten eller av hänsyn till den underåriges behov av och förutsättningar för utbildning. Med beaktande av de olika i och för sig lovvärda motiven har vi dock funnit att det bör vara möjligt att i större utsträckning än som nu är fallet koncentrera de olika gränserna till ett mindre antal åldrar. En lämplig sådan synes gå vid 18 år, medan en annan synes gå vid 21 år.

Det har i propositionen framhållits att det ur internationell synpunkt är av vikt att söka uppnå så uniforma myndighetsregler som möjligt och det särskilt inom Norden. Vid olika tillfällen under 1960-talet — då folkpartiet

väckt förslag om utredning av en sänkning av bl. a. myndighetsåldern — har det som ett argument för avslag av motionen framhållits att 21-årsgränsen var gemensam inte bara för Norden utan i stort sett för hela Väst-europa. Sedan dess har emellertid enighet uppnåtts vid nordiska förhandlingar om en 20-årsgräns, medan det i England föreslagits en sänkning till 18 år. I Östeuropa inträder myndighet vid 18 års ålder. Man torde av detta kunna dra den slutsatsen att man numera inte tillmäter en västeuropeisk enhetlighet samma betydelse som förr, att det finns en tendens till sänkning av myndighetsåldern till 18 år och att den gräns där man i framtiden möjligtvis kommer att kunna uppnå en ny enhetlig åldersgräns torde ligga vid 18 år, varvid enhetlighet även skulle uppnås i förhållande till Östeuropa. Även ur ett internationellt perspektiv framstår den föreslagna lagändringen som ett provisorium på väg mot en sänkning till 18 år.

Ur allmän synpunkt är det av stor vikt att en myndighetsgräns är så generell och entydig att man inte behöver kräva att motparten vid varje enskild rättshandling styrker sin behörighet att företaga den aktuella rättshandlingen. Det framlagda förslaget synes inte vara ägnat att bidra till ett sådant resultat, eftersom det dels innehåller en generell myndighetsålder vid 20 år, dels innehåller stadganden som avser att vidga den underåriges behörighet att företaga rättshandlingar på förmögenhetsrättens område. Det rekvisit som denna vidgade behörighet är avhängig av är att den underåriga har eget hushåll och att den vidgade behörigheten består av rättshandlingar som sedvanligen företages för den dagliga hushållningen eller uppfostran av barn som tillhör hushållet. Behörigheten att på egen hand avgöra om han skall få etablera eget hushåll inträder vid 18 års ålder, men förmyndarnas samtycke gör honom behörig vid en lägre ålder. Enligt vår mening är de svårigheter som kan uppstå på grund av den föreslagna regleringen av en sådan betydelse att de borde ha föranlett en annan konstruktion av den civilrättsliga behörigheten. Man borde därvid valt en lägre åldersgräns, lämpligen 18 års ålder, vid vilken myndighet generellt inträder. Denna reglering skulle vara tillräcklig i de flesta fall, vilket även Kungl. Maj:t synes ge uttryck för när man accepterar att den som gör användning av sin vidgade behörighet härigenom kommer att bli ansvarig med hela sin förmögenhet, inkluderande den som han själv ej äger råda över, för de skadeståndsanspråk som kan komma att riktas mot honom med anledning härav. I de fall åter, där det rör sig om stora förmögenhetsmassor och där ett icke tillräckligt noga övervägt beslut kan komma att leda till allvarliga följder såväl för det egna välståndet som ur samhällelig synpunkt, synes det oss lämpligt att utvidga möjligheterna att med avseende på visst avgränsat område vad avser rättshandlingar och/eller förmögenhetsmassa med rättslig verkan begränsa den icke tillräckligt erfarnes behörighet.

Av vad som ovan anförts torde framgå att vi inte anser att departe-

mentschefens förslag går tillräckligt långt vad gäller att sänka den allmänna myndighetsåldern men dock är beredda att godtaga hans förslag som en provisorisk åtgärd under förutsättning att Kungl. Maj:t noggrant följer verkningarna av denna sänkning och så snart det sig göra låter efter samråd med de övriga nordiska länderna för riksdagen framlägger förslag om en ytterligare sänkning till 18 år om de vunna erfarenheterna icke leder till annat. Därvid bör skäligen hänsyn tagas till att möjlighet gives att i den enskildes intresse begränsa behörigheten i vissa fall enligt vad som ovan anförts.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 25 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t framföra ovan anförda synpunkter angående ytterligare sänkning av myndighetsåldern till 18 år.

Stockholm den 25 mars 1969

Ingrid Segerstedt Wiberg (fp)

Eskil Tistad (fp)